

ἐκλογὴν αὐτοῦ ταύτην ὡς πατριάρχου ἐξεμεταλλεύθη ὁ αὐτοκράτωρ ὑπὲρ τῶν τοῦ κράτους συμφερόντων, ὡς ἐξῆς, ὅθεν γίνεται δῆλον πόσον ἀνίσχυροι ἦσαν οἱ αὐτοκράτορες καὶ εἰς ὅποια μέτρα ἠναγκάζοντο νὰ καταρεύωσιν οἱ κηδόμενοι πράγματι τῶν κοινῆ, συμφερόντων. Ὁ Κωνσταντῖνος Δειχούδης διετέλεσεν ὑπουργὸς Κωνσταντῖνου τοῦ Μονομάχου (1042—1054), ὑπὸ τὴν δυσμένειαν οὗτινος πεσὼν, διωρίσθη πρωτοβελίσσιμος καὶ σκευοφύλαξ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος ἐγερθείσῃ καὶ πλουσιῶς προικοδοτηθείσῃ μονῇ τῶν Μαγγάνων. Ὁ Ἰσαάκιος, ἐπιδιώκων τὴν κατάλυσιν τῶν προνομίων τῆς μονῆς ταύτης, ἐζήτησε πολλάκις ἀλλὰ μάτην νὰ παραδώσῃ αὐτῷ ὁ Δειχούδης τοὺς τίτλους αὐτῶν. Ὅτε λοιπὸν ἐνεκρίθη ὁ διορισμὸς αὐτοῦ ὡς πατριάρχου, ὁ αὐτοκράτωρ προσκαλέσας αὐτὸν ἐν μυστικῇ συνεντεύξει ὑπέδειξεν ὅτι, συνεπεῖχ σπουδαίας κατηγορίας κατ' αὐτοῦ, εὐρίσκειται εἰς μέγιστον κίνδυνον, ὅτι οὐδεὶς ἢ μόνος ὁ αὐτοκράτωρ δύναται νὰ λυτρώσῃται αὐτὸν ἐκ τούτου, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ τελέσῃ τὴν αἴτησιν τοῦ αὐτοκράτορος, δηλαδὴ παραδίδων αὐτῷ τοὺς τίτλους τῶν προνομίων τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων καὶ τῶντι τὸ ποθούμενον ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου ἐτελέσθη οὕτως.

(Ἐπιτετα τὸ τέλος).

ΠΡΟΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΣΤΑΘΜΕΥΣΙΣ

ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΟΝΤΩΝ ΑΝΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΤΗΣ ΓΗΣ—ΚΕΝΤΡΑ ΕΜΦΑΝΕΙΑΣ—Η ΑΡΧΙΚΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΠΙΛΟΓΙΣΙΣ.

Πρὶν ἢ παρατείνωμεν περαιτέρω τὸν λόγον, προσηκόν ἡγοῦμεθα ν' ἀποδείξωμεν ἐναργέστατα τὴν ἐξῆς ἀλήθειαν, ὅτι οὐδὲν οὔτε ζωτικὸν, οὔτε φυτικὸν εἶδος κατοικεῖ ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ σύμπασαν σχεδὸν τῆς σφαιρας τὴν ἐπιφανείαν.

Καὶ περὶ μὲν τῶν φυτῶν προκειμένου τὴν ἀκριβεστάτην καὶ πάσης ἀντιρρήσεως ἀνεπίδεκτον ἀπεφήνατο γνώμην ὁ Α. Decandolle εἰπὼν ὅτι «οὐδὲν φανερόγαμον φυτὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς γῆνης ἐπιφανείας ἀνευρίσκειται: φυόμενον, μόλις δ' ὑφίστανται 18 εἶδη βλαστάνοντα ἐπὶ ἐδάφους ἴσου περίπου τῆς ἡμίσει τῆς γῆνης χέρτου, ἀλλ' οὐδὲν δένδρον, οὐδεὶς θάμνος κατέχει μεταξύ τῶν φυτῶν ἐκείνων τοσοῦτο ἀξιόλογον ἔκτασιν».

Περὶ δὲ τῶν ζώων, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξερευνήσω πάντα τὰ γεγονότα, ὅσα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς προτάσεως προβάλλονται αἱ ποικίλαι τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου ἀμυσταῖαι, ἀρκοῦμαι νὰ παραθῶ λεπτομερείας τινὰς εἰς τὰ πτηνὰ καὶ τὰ θηλαστικὰ ἀναφερομένως.

Στοχαζόμενός τις τὸ εἶδος τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τῶν πτηνῶν, τεκμαίρεται πάντως ὅτι ἡ ἐπιφανεία τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ταῦτα διακινῶνται, ἐκτείνεται ἐπὶ μέγιστον τῶντι δ' ἀνευρίσκομεν μεταξύ αὐτῶν εἶδη τινὰ δυνάμενα δικαίως νὰ κληθῶσι κοσμοπολιτικά· καὶ ὅμως δὲν δύνανται κατὰ τοῦτο νὰ ἐξισωθῶσι πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ ἀγρία περιστέρᾳ (biset) ἢ πρόγονος τῶν συνανθρωπευομένων ἡμῶν περιστερῶν, ἐνδαιτᾶται ἀπὸ τῶν μεταημερινῶν τῆς Νορβηγίας μέχρι τῆς Μαδέρας καὶ τῆς Ἀθουσιῆς, ἀπὸ τῶν Σχετλανδικῶν νήσων μέχρι τοῦ Βορνέου καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ἀλλ' οὔτε μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ, οὔτε μέχρι τοῦ πολιτικοῦ κύκλου ἀφικνουμένη, ἐλλείπει παντάπασι ἀπὸ τε τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἀπὸ τῆς Πολυνησίας.

Ὁ ὑπόξανθος γυψ, κατέχων τὰς εὐκράτους ἀπαντοὺς τοῦ ἀρχαίου κόσμου χώρας, ὑπερβαίνει τὸν ἰσημερινὸν ἐν Ἀφρικῇ καὶ μέχρι τοῦ Εὐέλπιδος καθικνεῖται ἀκρωτηρίου, ἀλλ' οὔτε ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἀρκτήραις χώραις ἀπαντᾷ, οὔτε ἐν Ἀμερικῇ, οὔτε ἐν τῇ Πολυνησίᾳ.

Ἐτέραξ ὁ περιοδευτῆς εἶναι τὸ μόνον ἴσως ζῶον τὸ διακινῶμενον ἐπὶ τῆς μᾶλλον ἐκτεταμένης ἐπιφανείας. Οἰκῶν ἐν Ἀμερικῇ, ὡς καὶ ἐν ἀπάσαις ταῖς τε θερμαῖς καὶ ταῖς εὐκράτοις χώραις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, λέγεται φθάνων μέχρι τῆς Αὐστραλίας, ἀλλ' οὔτε ἐν τῇ Πολυνησίᾳ οὔτε ἐν ταῖς πολιτικῶς ἀπαντᾷ ζώναις.

Μεταξὺ δὲ τῶν θηλαστικῶν τὰ κητσοειδῆ διὰ τὴν ὑπερφυᾶ μετακινήτικὴν αὐτῶν δύναμιν καὶ τὴν συνέχειαν τῶν θαλασσῶν φαίνονται πῶς ἐπιτηδεῖως πρὸς ἀληθῆ κοσμοπολιτισμὸν ἔχοντα, ἀλλ' ὅμως οὐχ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα· τὸναντίον ἅπαντα σχεδὸν τὰ εἶδη ἐνδαιτῶνται μὲν ἐν χώραις σχετικῶς οὐ μικρὸν περιεσταλμέναις, σπανίως δ' ἀποπειρῶνται ἐκδρομὰς πέραν τῶν ἐθάδων αὐτοῖς ὁρίων. Ὁ κυβερνήτης Manry ἐνόμιζε τὴν κατὰ τὸν ἰσημερινὸν θάλασσαν ὡς ἀνυπέβλητον πρόσκομμα εἰς τὴν διάθασιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ ἕτερον ἡμισφαίριον· ἐν τούτοις δύο ἐξαιρέσεις ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου ἐσημειώθησαν. Γροιλανδικῆ τις μακρόχειρ φάλαινα (megaptera longimana) καὶ πλατυκέφαλός τις (sibaldius) φαίνονται ὑπερβάντα τὸν φραγμὸν τοῦτον καὶ διαπεραιωθέντα ἀπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπερβορείων θαλασσῶν μέχρι τῶν τῆς Εὐέλπιδος ἀκρας καὶ τῆς Ἰάθας.

Καὶ δύνανται μὲν εὐχερῶς πάνυ νὰ ἐρμηνευθῶσιν αἱ ἐξαιρέσεις αὗται ἐκ διαφόρων τυχαίων περιστάσεων, ἀλλὰ καὶ ἂν ὡς τεκμήριον σχετικῶς ἐξαιρετικοῦ κοσμοπολιτισμοῦ ἐκληθῶσι, πάλιν ἀναμφήρι-

στον διατελεί τοῦτο, ὅτι καὶ τὰ διττὰ ταῦτα τῶν κητοειδῶν εἶδη οὐδέποτε ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ἀπηντήθησαν ὠκεανῶ.

Ἐπερθεν τῶν κητοειδῶν οὐδὲν εὐρίσκομεν πλέον ἔμφασιν ἔχον κοσμοπολιτισμοῦ ζῶον. Παραλείποντες μάλιστα τὴν Ὀκεανίαν ὀλόκληρον, μόλις διακρίνομεν ὡς εἶδη κοινὰ τῷ τε ἀρχαίῳ καὶ τῷ νεωτέρῳ κόσμῳ δύο ἢ τρία μηρυκάζοντα, μίαν ἄρκτον, ἀλώπεκα μίαν καὶ ἓνα λύκον· ἄλλως δὲ πάντα ταῦτα τὰ εἶδη διακρίνονται μὲν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐν χώραις ἀρκτώαις, ἀλλ' ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν ζῴων ἀμφοτέρων τῶν ἡπείρων.

Ἐπὶ τέλους δὲ οὐδὲ ἓν κἂν εἶδος εἴτε χειροπτερόν εἴτε τετραχείρων οἰκεῖ συνάμα ἐν Ἀμερικῇ τε καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ κόσμῳ.

Ἐξαιρουμένων τῶν εἰδῶν, ἅπερ, συμπαρομοιζῶν ὁ ἄνθρωπος ἐν ταῖς ὁμοιοποιήσεσιν αὐτοῦ, διέσπειρεν ἀνὰ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, τὰ τε ζῶα καὶ τὰ φυτὰ κατέχουσι προφανῶς τὸ φυσικὸν αὐτῶν ἔδαφος, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται τὸ κέντρον, περίξ τοῦ ὁποῖου ἀκτινηδὸν ἐσκεδάσθησαν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκέντρωσιν ταύτην οὐδὲν αὐτῶν βιλέπομεν καταλαβὸν ἔδαφος ἐνοικήσεως ἐπὶ τοσοῦτον εὐρῷ, ὥστε νὰ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦδη ἀποδεχόμενοι ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐνεφανίσθη πανταχοῦ, ἔνθα εὐρίσκομεν αὐτὸ, χαρακτηῖρα δ' ὡς εἶπεῖν κοσμοπολιτικὸν ἀρχέγονον καὶ ἐγγενῆ ἀποδιδόντες αὐτῷ, θὰ ἐποιούμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξαιρετικὴν ἐνιαίαν, ἀντιστρατευομένην ἀντικρὺς πρὸς τὰ παρ' ἅπασιν τοῖς ἄλλοις ζῴοις συμβαίνοντα πράγματα· ἀλλ' ἡ εἰς τοιοῦτο συμπέρασμα ἄγιστα ὑπόθεσις ἀδύνατον νὰ γείνη ἀποδεκτὴ, ἅτε ἀσυμβίβαστος οὔσα πρὸς τὰ ἐκ τῆς παρατηρήσεως πορίσματα· ὥστε εἴαν ὁ ἄνθρωπος διακρίνεται νῦν πανταχοῦ γῆς, ἀποδοτέον τὴν ἰκανότητα ταύτην οὐδαμοῦ, ἀλλ' ἢ εἰς μόνην τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὴν ἐμρυτον χειροτεχνίαν.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ τὸ πολυγενὲς τοῦ ἀνθρώπου πρεσθεύοντες ἐξ ἀνάγκης ἀφείλουσι ν' ἀποδεχθῶσιν, εἰ μὴ τι ἄρα σκοποῦσι νὰ ἐκκρούσωσιν, ὡς ἀνεπαρμύστους δῆθεν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, τοὺς νόμους τῆς τε ζωολογικῆς γεωγραφίας καὶ τῆς βοτανικῆς.

Γινόντι δὲ ἐρ' ὅταν καὶ ἂν ἐπολλυπλακίσκων τὰ κατ' αὐτοὺς ἀνθρώπινα εἶδη, ἅμα ὡς ἠσυχλήθησαν μικρὸν ὅσον περὶ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, ἠναγκάσθησαν διὰ τέλους νὰ συμπεριλάβωσι ταῦτα ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ γένει· ἀλλ' ὅτι ἡμεῖς ἐβλήμεν εἰπόντες περὶ

τῶν εἰδῶν, τοῦτο ἐπίσης καὶ περὶ τῶν γενῶν ἐφαρμόζεται.

Ἡ οἰκητήριος ἐπιφάνεια εὐρύνεται βεβαίως καὶ ἐπὶ παραδείγματι, γένη μὲν τινὰ τῶν κητοειδῶν τῶν δεληνίων καὶ τῶν γροιλανδικῶν φαλαινῶν κατὰ πάσας ἀπαντῶσι τὰς θαλάσσας, μεταξὺ δὲ τῶν χερσαίων θηλαστικῶν παρὰ τε τοῖς σαρκοβόροις καὶ τοῖς μηρυκάζουσι γένη τινὰ διακρίνονται μᾶλλον ἢ ἥττον κατ' ἀπαντα τὸν ἀρχαῖον καὶ νέον κόσμον, ἀλλ' ἐλλείπουσιν ὅμως πάντα ἀπὸ τοῦ μεγίστου τῆς Ὀκεανίας μέρους. Πλὴν δὲ τούτου, καθόσον εἰ τόποι ἐξαίροντα ἐπὶ τὸ τελειότερον, κατὰ τοσοῦτον ὁ ἀριθμὸς τῶν γενῶν, τῶν κατεχόντων τὰς εὐρυτάτας οἰκητηρίους περιφερείας βαθμιδαίως μειοῦται. Τὰ τὴν βίνα ἀπερικάλυπτα χειρόπτερα περιλαμβάνουσι γένη τινὰ κοινὰ τῷ τε ἀρχαίῳ καὶ τῷ νεωτέρῳ κόσμῳ, δὲν συμβαίνει ὅμως τοῦτο παρὰ τοῖς μεμβρανοσκεπέσι τὴν βίνα χειροπτεροῖς, παρ' οἷς, ὡς καὶ παρὰ τοῖς τετραχείροις, οὐδὲ ἓν κἂν ὑπάρχει γένος οἰκοῦν συνάμα ἐν τε Ἀμερικῇ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἡπείρῳ.

Οἱ τὸ πολυγενὲς ἄρα τοῦ ἀνθρώπου πρεσθεύοντες ἀφείλουσι ν' ἀποδεχθῶσιν ὅτι τὰ εἶδη, ἐξ ὧν συνίσταται τὸ κατ' αὐτοὺς ἀνθρώπινον γένος δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσι γένεσιν πανταχοῦ, ἔνθα ἀνευρίσκονται ἄνθρωποι σήμερον, εἰ μὴ ἄρα προτίθενται νὰ δηλώσωσιν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπερφυᾶ ἀπεργάζεται ἐξαιρέτιν.

Ἀλλὰ κατὰ τῶν αὐτῶν ἤθελε προσοκίλει δυσχερειῶν ὁ ὑπολαμβάνων τὸ ἀνθρώπινον γένος ὡς ἀπαρτίζον μίαν οἰκογένειαν, ἐκ πολλῶν συνισταμένην γενῶν, πολλῶν δὲ μᾶλλον τάξιν μίαν, πολλὰς περιλαμβάνουσαν οἰκογενείας. Παραλειπομένων τῶν γενῶν τῶν τε διδελφῶν καὶ τῶν νωθῶν, περὶ ὧν ἐφεξῆς γενήσεται ἡμῖν λόγος, παρατηροῦμεν τὰ ἐξῆς. Ἔστι μὲν ἀληθὲς ὅτι αἱ μεγάλα κοινωνικὰ τάξεις τῶν χερσαίων θηλαστικῶν, τὰ μηρυκάζοντα, τὰ τρωκτικὰ, τὰ ἐντομοφάγα, τὰ ἀρπακτικὰ σαρκοβόρα εἰσὶ σχεδὸν πάντα κοσμοπολιτικὰ, ὅσον ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἤδη ὑπολείπονται τοῦ χαρακτηῖρος τούτου τὰ πτερόχειρα, αἵν οὐδὲν κἂν εἶδος τὸν πολιτικὸν ὑπερβαίνει κύκλον, ἐνῶ τὰ τετράχειρα παρ' ἄγνωστον τυγχάνει ὅτι, πλὴν τοῦ γιβραλταρίου σκοπέλου, οὐδαμοῦ μὲν τῆς Εὐριόπης ἀπαντῶσιν, ἐλλείπουσιν δὲ παντάπασιν ἀπὸ τε τῆς ἀρκτώας Ἀμερικῆς, ἀπὸ μεγάλου τῆς Ἀσίας μέρους καὶ ἀπὸ τῆς Ὀκεανίας, ὥστε, ὡς βλέπομεν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐσχάτῃ ἀκόμῃ ὑποθέσει τῇ ἐνταῦθα ὑποδεικνυμένῃ, παραλείπων τοὺς συγγενεστάτους τῷ ἀνθρώπῳ ζῴους τύπους καὶ ὁργανισμούς, ἀνάγκη νὰ

συγκαταβή τις μέχρι τῶν σαρκωδῶρων καὶ τῶν μηρυκαζόντων, πρὸς ἀναζήτησιν γεωγραφικῶν ἀναλογιῶν, ἱκανοποιουσῶν τὸν ὑποτιθέμενον ἀρχικὸν τῆς ἀνθρωπίνης τάξεως κοσμοπολιτισμὸν.

Ἡ περιστολὴ αὕτη τῶν οἰκητηρίων περιφερειῶν τῶν ζωολογικῶν συστημάτων, ἣτις ἐν προδύλῳ διατελεῖ σγέσει πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐξάρσεως κατὰ τὴν κλίμακα τῶν ὄντων, εἶναι καθολικὸν γεγονός ἀπαντῶν ἐπίσης καὶ παρὰ τοῖς φυτοῖς· ἀκούσωμεν καὶ αὖθις τί περὶ τούτου ὁ Decaudolle ἀποφαίνεται. «Ἡ μέση ἐδαφικὴ περιφέρεια τῶν εἰδῶν εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον περιεσταλμένη, ὅσῳ ἡ τάξις, εἰς ἣν ὑπάγονται ταῦτα, κέκτηνται ὀργανισμὸν μᾶλλον ἀνεπτυγμένον, ταῦτόν εἶπεν τελειότερον».

Ἡ προβιβαστικὴ ἄρα σταθμεύσις τῶν ὀργανικῶν ὄντων, ἐπιδοῦσα καθ' ὅσον ταῦτα τελειοποιῦνται, ἔστι νόμος καθολικὸς, ἡ δὲ φυσιολογία ἐπαρκῶς τοῦτο ἀποδείκνυσι.

Τὴν τελειοποίησιν τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπεργάζεται τῆς ἐργασίας ὁ καταμερισμὸς, ὅστις προϋποτίθησιν ἀναγκαίως τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν λειτουργικῶν ὀργάνων. Καθόσον τὰ ἀνατομικὰ ὄργανα ἀποβαίνουσι πολυαριθμότερα ἅμα καὶ εἰδικιώτερα, αἱ λειτουργίαι εἰδικεύονται. Ἐκ τούτου δὲ καὶ μόνου εὐνόητον καθίσταται ὅτι αἱ συνθήκαι τῆς ἁρμονίας μεταξὺ τοῦ ζῶντος σώματος καὶ τοῦ ἐν ᾧ βίῃ περιέχοντος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθορίζονται, εἰς οὗ ἔπειτα ὅτι πᾶν ὀργανικὸν ὄν. ζῶον ἢ φυτὸν, οὐδαμῶς ἐπιτυγχάνει τὰς ἀληθεῖς τῆς εὐπραγίας αὐτοῦ συνθήκας, ἀλλ' ἢ ἐν περιφερείᾳ αἰεὶ ἐπὶ μᾶλλον περισταλλομένη· πέραν δὲ ταύτης τὸ μὲν περιέχον μεταβάλλεται, ἡ δὲ ὑπὲρ τῆς αὐτοσυντηρησίας πάλιν ἀποβαίνει φονικωτέρα, καὶ ἡ προαγωγή τοῦ εἶδους τοῦ γένους, τῆς οἰκογενείας, καὶ τῆς τάξεως αὐτῆς ἀνακοπτομένη ἀρίσταται. Μόνος ὁ ἄνθρωπος ἀντιτάσσων κατὰ τῶν τοῦ περιέχοντος ἐπιηρειῶν τὴν οἰκείαν νοημοσύνην καὶ χειροτεχνίαν, κέκτηται μόνος ἐπίσης τὴν ἱκανότητα τοῦ ὑπερνεῖν τὰς συνθήκας τῆς ὑπάρξεως, αἵτινες θὰ ἦσαν ἀνυπερέβλητοι φραγμοὶ πρὸ τοῦ ἐνύλου αὐτοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὁ νόμος τῆς προβιβαστικῆς σταθμεύσεως διατελεῖ ἐν ἀπολύτῳ ἀντιθέσει πρὸς τὴν περὶ ἀρχαγόνου κοσμοπολιτισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θεωρίαν. Παραλείποντες αὐτὸν οἱ μὲν αὐτόχρημα τῆς πολυγενείας θιασῶται θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ τῆς οἰκείας δούξης τὴν ἐξάπλωσιν τῶν γελῶν δελφίνων καὶ γροιλανδικῶν φαλαινῶν, οἱ δὲ μονογενικοὶ ἅμα καὶ πολυγενικοὶ τῆς σχολῆς τοῦ Agassiz ὁπαδοὶ θὰ ἐπο-

ρίζοντο ἴσως ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν ἀνω βηθέντων γεγονόντων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ γένη τῶν μεγαπτέρων καὶ σιβαλδίων καὶ ἀμφότεροι δὲ συλλήβδην θὰ ἠδύναντο νὰ εἴπωσιν· ἀφοῦ ἐν τῷ καθολικῷ τῆς προβιβαστικῆς σταθμεύσεως νόμῳ διτταὶ ἐμφανίζονται ἐξαίρεσις, διατὶ ἄρα ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦτο δυνατόν τρίτην τοιαύτην ν' ἀποτελέσει ἐξαίρεσιν;

Ἡ ἀναλογία, ὡς βλέπατε, θὰ ἦτο πλημμελὴς κατ' αὐτὴν αὐτῆς τὴν βᾶσιν· διότι οἱ μὲν δελφίνες, αἱ γροιλανδικαὶ φαλαιναί, οἱ σιβαλδοὶ ὑπάγονται εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν θηλαστικῶν τάξιν, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος καὶ μόνον κατὰ τὸ σῶμα θεωρούμενος τὴν ἀνωτάτην ἀναμφηρίστως κατέχει τάξιν, κατὰ δὲ ταῦτα ὄφειλεν ἀναγκασίως νὰ ὑπόκηται εἰς τοὺς τὰ ἀνώτατα τῶν ζωολογικῶν συστημάτων διέποντας νόμους, οὐχὶ τὰ ὑποδεέστερα, εἰ μὴ ἄρα ἐνικαίαν ὑπετίθετο ἀποτελῶν ἐξαίρεσιν. Ἐκ τούτων ἄρα ὀρμώμενοι καὶ ἀπὸ τοῦδε μὲν δικαιοῦμεθα νὰ δισχυρίζώμεθα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἀδύνατον νὰ ἦναι ἀρχῆθεν κοσμοπολίτης, δυνάμεθα ὅμως καὶ ἐτι πορρωτέρω νὰ προβῶμεν.

Καὶ ἂν μὲν ἔλαβε γένεσιν ὁ ἄνθρωπος πανταχοῦ γῆς, ἐνθα νῦν ἀπαντᾶται, δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ἔσχε πολλὰ ἐμφανείας κεντρικὰ σημεῖα. Ἐξετάσωμεν τὸ τελευταῖον τοῦτο ζήτημα. Οἱ νόμοι τῆς τε προβιβαστικῆς σταθμεύσεως καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν κεντρικῶν αὐτῆς σημείων ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν τὴν θέσιν ἅμα καὶ τὴν ἐπίλυσιν αὐτοῦ.

Ἀναλαμβάνοντες ὑπὸ τὴν ἐσφιν ταύτην τὴν ἔρευναν τῶν ζωολογικῶν συστημάτων, παραλίπωμεν πάντας τοὺς ὑποδεετέρους τύπους, μόνους ὑπολογίζομενοι τοὺς ἀνθρωπομόρφους. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ταύτῃ, τῇ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγγυτάτῃ, διακρίνονται μὲν ἐπίσης βαθμοί, ὁ δὲ νόμος τῆς προβιβαστικῆς σταθμεύσεως ἐφαρμόζεται καὶ ἐν τῷ περιεσταλλένῳ τούτῳ συστήματι, ὡς ἐν σύμπαντι τῷ ζωικῷ βασιλείῳ.

Τὸ σύνολον τῆς οἰκογενείας ἀπαντᾶ ἐν μὲν Ἀσίᾳ κατὰ τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, τὴν Ἀσσάμ μέχρι τῆς 26° N. Π., τὴν Σουμάτραν, τὴν Ἰάβαν, τὸ Βόρνεον καὶ τὰς Φιλιππίνας νήσους, ἐν δὲ τῇ οὐσμικῇ Ἀφρικῇ ἀπὸ τῆς 10° B. μέχρι τῆς 15° N. Π. Ἀλλὰ τὸ γένος τῶν γιθθόνων, ὅπερ ἔτι τὸ ὑποδεέστερον ἐν τοῖς τετραχείροις, κατέχει ἀποκλειστικῶς ὁλόκληρον τὴν ἀσιατικὴν περιφέρειαν, τὸ δὲ τῶν οὐράγγων γένος ἐνδικαίχεται μόνον ἐν Βορνέῳ καὶ ἐν Σουμάτρα, ἐν δὲ τῇ Ἀφρικῇ τὸ μὲν τῶν τρωγλοδυτῶν (chimpanzé) γένος ἐναυλίζεται ἀπὸ τῆς Ζαίρας σχεδὸν μέχρι τῆς Σενεγαμβίας· ὁ δὲ γορίλλος εὐρέθη ἐν Γαββῶν μόνον καὶ ἴσως παρὰ τοῖς ἀσχαντίοις Αἰθίοφιν· ἀλλὰ

καὶ ἂν ὑποθεθῆ κατέχων πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῶν περι-
 δευτῶν ἀνεξερεύνητον μείναντα καὶ διὰ λευκοῦ παρι-
 σταμένην ἐν τοῖς χάρταις γεωγραφικὴν ἔκτασιν τῶν
 μερῶν τούτων τῆς Ἀφρικῆς, πάλιν ἡ οἰκητήριος
 αὐτοῦ περιφέρεια οὐχ ἥττον περισταλμένη θὰ διε-
 τελειοῦται· οὕτω δὲ πρόδηλον καθίσταται ὅτι καθό-
 σον ὁ ἀνθρωπώμορφος τύπος ἐξαίρεται, κατὰ τοσοῦτον
 τὸ τῆς οἰκίσεως ἔδαφος περιστέλλεται.

Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπινος τύπος, καὶ ἂν ὑπὸ μόνην
 τὴν ἐποψίν τοῦ ἐνύλου ὀργανισμοῦ ἀντεξετασθῆ πρὸς
 τὸν τοῦ οὐράγγου καὶ γορίλλου, ἀναμφισβητήτως
 ὑπέριπτος ὢν, ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ κέκτηται ἀρ-
 χέγονον οἰκῆσιν, τοσοῦτω γὰρ περισταλμένην, ὅσον
 οἱ τύποι τῶν ζῶων τούτων.

Καὶ δύναται μὲν τις ἴσως ν' ἀντιπαρατηρήσῃ ὅτι,
 τῶν μεγάλων πιθήκων ἐν περιόδῳ ἐξαφάνισμοῦ διατε-
 λούντων, οἱ ἐπιζῶντες μάρτυρές τινες μόνον εἰσὶ
 πληθυσμοῦ πολλῷ ἀκμαϊότερου πάλαι ποτὲ, ἀλλ' ἡ
 ὑπόθεσις αὕτη ἐπὶ οὐδενὸς βασιζομένη γεγονότος, τού-
 του δ' ἕνεκα παντάπασι φρούδη καὶ διάκενος λογιζομέ-
 νη, ἐπιτρέπει ἡμῖν ν' ἀντιτάξωμεν τοῦλάχιστον τοῦτο,
 ὅτε γορίλλος καὶ ὁ οὐράγγος θὰ ἠδύναντο βεβαίως
 νὰ ἐπιζῶσιν ἐκεῖ, ἔνθα ὑφίστανται εἰσέτι ὁ τριγωνο-
 δύτης χιμπαζῆς καὶ ὁ γίββων. Ἀλλὰ πηλίκον ἄρα
 ἐστὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν κατεχόμενον ἔδαφος πρὸς τὸ τοῦ
 ἀνθρώπου παραβαλλόμενον;

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ¹.

(*Regierung, Unterricht, Zucht*²).

Ἐν οὐσιωδέστατον τῆς ἐπιστημονικῆς παιδαγωγι-
 κῆς ζήτημα εἶναι ἡ ἐκ τοῦ κατ' ἰδέαν τῆς ἀγωγῆς
 οἶον ἀφετηρίας παράστασις τῶν καθ' ἕκαστα ἐργασιῶν,
 αἵτινες ἀφορῶσι τὸν παιδαγωγόν, καὶ μιᾶς ἐκάστης
 τούτων ὑπὸ μόνιμον καὶ ὠρισμένην ἔννοιαν ὑπαγωγῆ.
 Μόνον, τούτων ἀποχωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων, εἶναι
 ἐφικτὸν αἱ σχέσεις νὰ καταδειχθῶσιν, αἵτινες συνά-
 πτουσιν αὐτάς, ὁ τρόπος νὰ παρασταθῆ, πῶς αὗται
 μετὰ τῆς καθολικῆς λειτουργίας τῆς ἀγωγῆς πρέπει
 νὰ συνενωθῶσιν. Ὑπὸ τοιαύτην δὲ ἐποψίν δὲν εἶναι
 μικροῦ λόγου ἀξία ἡ πρωτοβουλία τοῦ Ἐρβάρτου ἐν τῇ
 παιδαγωγικῇ, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν τῆς πειθαρχίας ἔννοιαν

ἀπὸ τὴν τῆς παιδεύσεως (*Zucht*) αὐστηρῶς ἀποχωρί-
 σαντος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀλληλουχίαν καὶ ἐνότητά
 μεταξὺ διδασκαλίας καὶ παιδεύσεως πρώτου ὀρθῶς
 φανερὰς ποιήσαντος καὶ ἐπιστημονικῶς ἐπικυρώσαν-
 τος. Ἄντι δὲ ἡμεῖς περὶ τῶν τῆς παιδεύσεως ἔννοιῶν
 καὶ διδασκαλίας πρέπει μᾶλλον περὶ τοῦ κατ' ἰδέαν
 αὐτῶν νὰ διαλεγώμεθα· διότι ἐκεῖνα τὰ νοήματα πε-
 ριέχουσι συγχρόνως κρίσιν, καίπερ μὴ ἄμεσον περὶ
 τῆς ἀξίας καὶ σημασίας τοῦ ἐν αὐτοῖς νοουμένου· τὸ
 δὲ πραγματικὸν δὲν ἀντιστοιχεῖ τελείως τούτοις, ἀλλὰ
 δύναται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον νὰ προσπελάσῃ τοῖς
 κατ' ἰδέαν ἐκείνοις.

Ἰς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἀδαέστεροι περὶ τὰ παι-
 δαγωγικὰ ἐκείνους τοὺς διδασκάλους καὶ σχολεῖα ὡς
 παιδαγωγικὰ θεωροῦσι καὶ τιμῶσιν, ἐν οἷς τάξις ἐξω-
 τερικὴ καὶ πειθαρχία ἐπικρατεῖ καὶ μάλιστα ἄνευ
 τῆς κανονικῆς χρήσεως τῶν ἐσχάτων μέτρων (τῆς
 βίας). Ἄλλ' ἐμφανῶς ἡ τήρησις ἐκείνη τῆς τά-
 ξεως καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὐδὲν πρὸς τὴν παιδεύσιν
 ἔχουσι κοινόν. Τοῦτο δὲ ἀποβαίνει ἀρίδηλον ἐκ τοῦ
 ὅτι ἡ μὲν πειθαρχία στοχάζεται σκοποῦ παρόντος,
 ἡ δὲ παιδεύσις σκοποῦ μέλλοντος, μεριμνῶσα τί ὁ
 παῖς πρέπει νὰ γείνη ἀνδρωθεὶς. Ἡ πειθαρχία
 (*Regierung*), ὡς ὁ Ἐρβάρτος ὀνομάζει τὸ σύνολον
 τῶν πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως ἀναγκαίων μέτρων, ἔ-
 χει σκοπὸν ν' ἀποτρέπῃ τὸν παῖδα ἀπὸ παντός, δι'
 οὗ οὗτος ἐαυτῷ ἢ ἑτέροις δύναται ν' ἀποβαίνῃ ἐπι-
 βλαθῆς ἢ φορτικός. Αὕτη δέον νὰ μεριμνᾷ περὶ ἐ-
 κείνης τῆς τάξεως, ἧς ἄνευ ἀγωγῆ καὶ διδασκαλίας
 εἰσὶν ἀνέφικτα ἢ δὲν δύνανται νὰ υποστηθῶνται ἐπαρ-
 κῶς. Αὕτη ἐπομένως εἶναι ἀναγκαία τις τῆς παι-
 δεύσεως προϋπόθεσις. Ὅστις δὲ φρονεῖ ὅτι διὰ τῆς
 πειθαρχίας καὶ μόνης (ὡς οἱ καθ' ἡμᾶς παιδαγωγοὶ
 καὶ διδάσκαλοι) δύναται νὰ παιδαγωγῆ παῖδα, ἀν-
 θρώπῳ παρεμφορῆς τυγχάνει, ὅστις καθήρας τὸ πρὸς
 ἀνέγερσιν κτιρίου οἰκόπεδον, φρονεῖ ὅτι ἰδρῶσε καὶ τὸ
 κτίριον αὐτό!

Εἰς τὰ τῆς πειθαρχίας μέτρα πρῶτον ἀνήκει ἡ
 ἐπιτήρησις (*Aufsicht*). Ἀλλὰ συνεχῆς τις καὶ
 ἐπίμονος μετὰ δυσπιστίας ἐπιτήρησις φονεῖ τὸ αὐ-
 τόθυμον καὶ αὐτενεργὸν τῶν παίδων, ἢ ὠθεῖ αὐτοὺς
 πρὸς ἀπολλαγὴν τῆς ἐπιφερομένης ἐπ' αὐτῶν διὰ
 τοιαύτης ἠθικῆς πιέσεως εἰς πανουργίαν (*List*) ἢ
 βίαν (*Gewalt*). Διὸ εἶναι ἐπάναγκες τοῦλάχιστον εἰς
 τὴν ὠριμωτέραν ἡλικίαν νὰ παρέχῃται σφαῖρα βίου,
 ἐν ᾗ νὰ δύνωνται οἱ παῖδες ἐλευθέρως καὶ ἀνεπιτη-
 ρήτως νὰ κινῶνται. Μόνον δὲ ὑπὸ τοιοῦτον ὄρον θέ-
 λουσιν οἱ παῖδες ἐκόντες ὑπαχθῆ ἑτέρῃ τοῦ σχολικοῦ

¹) Ὑπὸ Ballauf, Lehrer in Barel; in Monats-
 blätter für wiss. Pädagogik N° 3.—

²) Ὅ,τι ἡμεῖς ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ ἀνατροφῆν
 ἐννοοῦμεν λέγοντες.